

KORNĚJ ČUKOVSKIJ

*Od dvou
do pěti*

ALBATROS PRAHA

Několik slov o autorovi i knize

Ke Korněji Čukovskému, autorovi knížky o dětech »Od dvou do pěti«, se hodí všechno, jenom ne velká slova.

Není to „zjev“, není to „jeden z největších“, jak se obyčejně o spisovatelích píše, je veliký svou prostotou a láskou k dětem, pro které umí psát jako málokdo jiný.

Přes půl století sloužil Korněj Čukovskij v literatuře dětem. Ani pro ně nebyl „zjev“, byl jenom milovaný Čukoša, „d'ád'a Čukoša“ všech sovětských dětí, které si jeho dílo přisvojily s prostou samozřejmostí, s jakou si přisvojovaly největší poklady lidové poezie. Není větší pocty pro spisovatele.

Korněj Čukovskij zasvětil život literatuře. Literární vědec a publicista ostrého péra nepsal ovšem vždycky pro děti, i když pro ně vlastně nikdy nepřestával psát. Sovětská literatura zná Čukovského jako autora významné monografie o Někrasovovi, zná Čukovského kritika, překladatele i teoretika překladu, autora znamenitých vzpomínek na Ilju Jefremoviče Repina a řadu vynikajících lidí, z nichž většina byla jeho přáteli, zná Čukovského neúnavného iniciátora nejrůznějších diskusí a literárních podniků, Čukovského propagátora i oddaného a nadšeného vychovatele mladých kádrů sovětské literatury.

Čukovskij sám šel v literatuře klopotnou, poctivou cestou. I ve svém díle pro děti, tam především. Nikdy mu nepřestalo být „velkou literaturou pro malé“.

„Co nejvyšší požadavky na kvalitu našich veršů pro děti!“ „Nikdy se nemůže stát, aby špatné verše byly dost dobré pro děti . . .“ nepřestává připomínat začínajícím autorům.

Čukovského cesta k dítěti, na jejímž konci jsou nejoblíbenější z dětských knížek vůbec, Doktor Bolíto, Mydlipán, Šváb Velikán, Muška Zlatuška, Ukradené slunce, Telefon aj., začíná — u dítěte, u toho od dvou do pěti, pro které píše.

Více než padesát let života věnoval Korněj Čukovskij studiu dětského jazyka, dětského vyjadřování a myšlení. Po celou tu dobu trpělivě sbíral, třídil a studoval jeho zákonitosti na základě materiálů, které mu na jeho četné výzvy posílali lidé

z celé sovětské země. Psali rodiče dětí, ale i babičky a dědečkové, učitelé i spisovatelé a ti všichni posílali své záznamy o dětech, své deníky a deníčky, někdy jen pár slov, která jsou mámě a tátovi drahá. Sdělovali je spisovateli, který psal pro jejich děti. O nich všech napsal Korněj Čukovskij svou knížku. Uložil do ní výsledky své dlouholeté práce nad dětským slovem i slovem pro děti.

Je to kniha laskavá a moudrá, úsměvná i čtveračivá a nesmírně hluboká. Lidé ji mají rádi. V Sovětském svazu vychází stále v dalších statistických vydáních.

Pro tohle všechno jsem se pokusila převést knihu Od dvou do pěti do češtiny. Od začátku práce na knize jsem si byla vědoma mimořádné obtížnosti úkolu. Bylo k tomu třeba sbírat dětské výroky, nacházet v češtině obdobu jazykových jevů, nad nimiž se zamýšlí autor. Byla jsem nucena postupovat při shromažďování materiálu tímž způsobem jako autor a ani překlad knížky by nebyl možný bez ochotné a obětavé pomoci širokého okruhu rodičů, pedagogů a všech, kdo mi při práci pomohli, kdo mi svými zápisky umožnili převést výroky ruských dětí do češtiny a přiblížit tak myšlenky Korněje Čukovského českému čtenáři.

Byla to práce dlouhodobá. Nasbírala jsem za léta příprav mnoho materiálu z jazyka českých dětí, který bylo samozřejmě třeba probrat a utřídit z hlediska metodologického i čistě lingvistického, než se mi mohl stát pomocníkem při práci. České dětské neologismy, jimiž převádím do češtiny výroky ruských dětí, mám vesměs doloženy, nikde jsem neřešila věci bez opory v obdobném českém materiálu.

Práce byla o to složitější, že jsem i já při překládání byla vedena snahou autora „učinit knihu přístupnou nejen úzkému kruhu odborníků, ale co nejširšímu okruhu čtenářů“. Snažila jsem se proto nepřetížít české znění knihy odbornými poznámkami a transkripcí.

Naše dětská literatura Čukovského knížku potřebuje. Dalo by se říct, že knížku Od dvou do pěti čeká u nás v české jazykové podobě téměř bojový úkol. Má probudit opravdový, soustavný zájem o dětský jazyk a jeho studium, který je u nás, bohužel, stále ještě malý.

S vědomím odpovědnosti a za autorova souhlasu jsem přistupovala k některým nejnnutnějším vynechávkám v textu a k některým překladatelským řešením, která jsem se zřetelem na populární zaměření knihy pokládala za nevyhnutelná.

Přáli bychom si, aby se Čukovského knížka o dětech dostala u nás do knihoven, do mateřských škol, do rukou rodičů a všech, kdo mají děti rádi a pro něž ji Korněj Čukovskij napsal.

Aby nás všechny spojila v úsilí naslouchat i našim dětem stejně pozorně, jako jim naslouchal on. A hlavně zaznamenávat drobné perličky z úst našich dětí, které se nezachyceny rozkutálejí, ale posbíráme-li je, pomohou nám leckdy víc než mnohé abstraktní diskuse k vytvoření dobré a doopravdy dětské literatury pro děti.

Milena Lukešová

V Praze v březnu 1958